

Оригінальний сценарій Сокірка Олени

ДІДИ ВОЮВАЛИ

ЛОГЛАЙН:

Російські ГРАДИ руйнують дідів спадок у Харкові, Ольга, що виросла на дідових розповідях про війну, стикається зі страшною правдою, і бачить як колишні "заслуги" дідів мутують у сучасні бомби. Відчуваючи відразу та провину одночасно, ОЛЬГА хоронить дідові медалі на польській чужині.

ЖАНР: Психологічна драма

ХРОНОМЕТРАЖ: 10 хвилин

ТЕМА: Циклічна мутація тоталітарного спадку проростає у вбивчих формах для кожного з поколінь.

СИНОПСИС:

Кінець вісімдесятих. Молода Ольга слухає дідові розповіді про війну, знайомство з бабою, пропускаючи мимо вух "заслуги", які принесли йому квартиру в харківському будинку "Слово".

2019: біля могил похованих ДІДА та баби, Ольга піддається маніпуляції матері і відкладає переїзд до Львова, де мала б почати нове життя.

2022: російські ГРАДИ, встановлені на цвинтарі, де поховані дід та баба, руйнують нову квартиру на Північній Салтівці, яку Ольга купила за гроші від проданої дідової квартири, яка була надана радянською владою «за заслуги». Ольга тікає з міста, прихвативши металеву коробочку з медалями – символом дідового спадку, яку вона підібрала серед руїн будинку. Відчуваючи каяття, відразу і страх одночасно, ОЛЬГА усвідомлює суть дідових «заслуг», бо єдиний спадок «дідів, що воювали» - це прикриття злочинів, які зараз перевертають землю і могили цих дідів. Залишившись без нічого і без нікого, без майбутнього зі страшним минулим свого діда, і , вона зариває, затоптує цю коробочку біля вокзалу як символ відмови від такого спадку.

Фінал: розбитий цвинтар, перевернуті могили, за якими стоять декілька майже неушкоджених німецьких хрестів. Чутно з під-землі глухий бій годинника, як гвіздки, якими забивають труну.

СЦЕНА 1

ІНТ. КВАРТИРА В БУДИНКУ «СЛОВО» – ДЕНЬ (1990–ТІ)

Стара квартира в Харкові. Радянський інтер'єр: килим, люстра, центральна деталь – велике вікно з тюлевою фіранкою, біля нього – масивний стіл під зеленим сукном з кріслом. На столі попільниця-дзига з недопалками, лампа зі скляним абажуром.

Праворуч стола – поліроване трюмо в кутку, в якому віддзеркалюється шматок стіни з диваном та фотопортретом над ним, з бочиною напольного антикварного годинника з маятником. Камера переходить на годинник, показуючи виразний масив темного дерева. Чутно спокійний рівномірний цокіт механізму; аж ось заводиться ланцюг – спочатку скрегіт, а потім бій один раз. Камера на циферблаті, хвилинна стрілка чітко сіпається: пів на третю. Камера йде ліворуч і показує старий радянський диван з високою спинкою, з дерев'яним оздобленням та дзеркалом посередині. На дивані сидить ДІД (70, хрипкий), гортає фотоальбом у синьому оксамиті. Поруч онука, пригорнувшись до нього – юна ОЛЬГА (20, образ «спортсменка-комсомолка», зацікавлений вираз обличчя).

Над диванним дзеркалом на стіні – старе відретушоване фото: молоді дід та баба, обіймаючись у подвір'ї харківського будинку Слово. Дід – високий, у формі капітана НКВС: ретушем чітко виділені малинові канти на погонах і жовті медалі, решта – чорно-біле. Обличчя застигле, але без злості – просто навчена нещира посмішка. Баба стоїть поруч, у темному платті з білим комірцем, дивиться знизу на Діда з усмішкою.

Поруч із портретом – полиця з книгами, кілька старезних томів з вицвілими корінцями. Серед книг лежить потерта металева коробочка з під монпансьє.

ДІД

(російською, хрипко)

Я ж народився майже тут, Олечка, недалеко від Харкова, за Белгородом у Лахтінці. На Курській дузі на "полупорці" служив шофером... Там і бабулю твою зустрів. Вона зв'язківницею воювала.

Піднімає голову і кидає зором на фото на стіні: усміхається, згадуючи.

ДІД

(продовжує, з гордістю)

Цю квартиру мені одразу за дали, як переїхали жити. Спочатку кімнату, потім, коли мама твоя народилась, вже вся наша стала.
За заслуги у війну.

ОЛЬГА (не чуючи про «заслуги») піднімається з дивану, дивиться разом з ДІДОМ на фото, йде до полиці, бере з металеву коробочку з-під "Монпансьє", відкриває. Всередині – тьмяні медалі, затертий антикварний ключ. Дістає ключ, вертить його в пальцях. Вона дивиться на нього як на цікаву дрібничку. Цокіт годинника чутно.

ОЛЬГА

(російською, буденно, без підтексту)

Деда, а що це за ключ?

ДІД

(дивиться на руку онуки)

Це від нашої парадної. Старий. Бачиш який гарний? Я тому й зберіг його.

ОЛЬГА

(кладає ключ, закриває коробочку, ставить на полицю)

Напевне це ще тих, хто тут жив до вас з бабулею!

ДІД

(Проводжає коробочку поглядом, здивовано дивиться на Ольгу, і тихо промовляє)

Не знаю, не питав. Ми тоді таких питань не задавали. Війна все і всіх стерла.

Ольга киває головою – ніби розуміючи ситуацію, але відповідь задовільнила її.

Камера повільно наближається до портрета – застигли усмішки, малинові канти чітко.

Скрегіт ланцюга і годинник б'є двічі, спокійно. Друга дня.

Ольга роздивляється книжки на полиці, висовуючи корінці по одному. Обличчя Ольги чисте від сумнівів.

СЦЕНА 2:

ЕХТ. 17-Й ЦВИНТАР НА ОКРУЖНІЙ – ДЕНЬ (ВЕСНА 2021)

Страсний тиждень. Цвинтар прикрашений штучними квітами. Між могил ходить декілька людей, теж прибирають.

ОЛЬГА (50, задумлива, у светрі) і МАТІР (75+, у хустині, з кошиком) біля двох могил – діда та баби. Навпроти через вузьку асфальтовану дорогу видно невеличкий пагорб з сірими кам'яними хрестами на зеленій траві. Ольга дістає штучні вінки.

МАТІР

(російською, киває на хрести)

Німці самі їх доглядають, тому й порядок там завжди. (Пауза)

Ось і ми з тобою до Паски чисто прибрались! Дід із бабою раділи б.

ОЛЬГА протирає бабину фотографію на пам'ятнику, вішає вінок.

ОЛЬГА

(обережно)

Мам, я все про наш переїзд думаю. Богдан давно заміж кличе, а тут і роботу нову знайшла у видавництві, з високою зарплатою.

Купимо власний будинок, створимо щось спільне. Можемо їхати хоч зараз – за все подбаємо.

МАТІР

(здивовано, російською. Показує рукою на могили, голос тремтить)

Який ще переїзд? Куди? Як це? А оце як?

МАТІР

Ти так раділа нашій новій квартирі на Північній Салтівці! Скільки ти мене гризла, аби я дідову квартиру продала! Ну як так – кинути оце все і переїхати? (Проводить рукою кругом себе) І той твій Богдан.. западенець, сам знаєш, які вони. (Змах рукою в розпачі) Я толком так і не поговорила з ним ні разу!

Матір продовжує бурмотіти щось, нахилиється над надгробками, ніби бур'ян рве, уникаючи погляду доньки.

Ольга вже не дивлячись на матір, повертається до дідового надгробка, протираючи фото, вішає другий вінок (українською, тихо, протираючи фото)

ОЛЬГА

Бачиш, Деда, ви колись воювали проти них... А тепер спите в одній землі.

Камера від'їжджає: Ольга між пам'ятниками, схилена над могилами Матір, за ними на пагорбі юрба німецьких хрестів. Далекий скрегіт ланцюга, що наростає, і тричі чіткий бій годинника – три години.

Жінки виходять з ділянки на вузьку асфальтовану дорогу, що розділяє їх ділянку і пагорб з німецькими хрестами. Уривком вітру зносить віночок з могили діда в бік німецьких хрестів.

СЦЕНА 3:

ІНТ. КВАРТИРА ОЛЬГИ НА ПІВНІЧНІЙ САЛТІВЦІ – ВЕЧІР (ЛЮТИЙ 2022)

Ольга в сучасній квартирі (у халаті, рушник на голові) сидить на новому дивані, кругом речі, спаквані у картонні коробки. За спиною на стіні висить вже пуста книжкова полиця, на ній стоїть фото матері з траурною стрічкою і поруч лежить коробочка з під "Монпансьє". Поруч з полицею на стіні висить те саме старе фото молодих Діда та баби у дворі будинку «Слово» в новій рамці. Камера хапає край дідового годинника в кутку, але увесь не видно.

Ольга тримає руці пульт телевізора, перемикає канали: спочатку випуск новин про накопичення російських військ біля кордонів України, потім якийсь репортаж, в яком чітко фраза «акція "Безсмертний полк"». Останнє перемикання – музика.

Телефон блимає: повідомлення від БОГДАНА (Завтра не приїду. Вибач. Поясню пізніше).

ОЛЬГА дивиться кругом себе на коробки – зростаючий розпач.

Камера пливе до годинника, починається в'їдливий скрегіт ланцюга механізму – противний, як лезо по склу, наростаючим звуком. Годинник спочатку б'є один раз – пів на десяту, але відбувається якийсь збій, і стрілки прискорюючись летять через увесь циферблат і зупиняються на четвертій годині. Годинник б'є наростаючим боем, один за одним як набат, чотири рази. ОЛЬГА під бій встає, рукою тягнеться до коробочки, торкається, завмирає. Чутно уявний хрип діда: "Війна все і всіх стерла..." Камера фокусується на руці.

СЦЕНА 4:

ЕХТ. 17-Й ЦВИНТАР – ОКРУЖНА ДОРОГА. ДЕНЬ (ЛЮТИЙ 2022)

Ракурс з ділянки на цвинтарі, де поховані дід та баба. На знайомій асфальтованій доріжці між німецькими хрестами та їх могилами стоїть установка ГРАД у російському маркуванні.

РОСІЙСЬКИЙ ОФІЦЕР (командує)
ОГОНЬ!

ЕХТ. ПІВНІЧНА САЛТІВКА – ДЕНЬ

Високий ракурс: двір, пошкоджені багатоповерхівки, пил, розкидані фрагменти та шматки бетону. Крупним планом – випалена в стіні діра замість вікон. З уламків стіни визирає яскрава рамка від фото ДІДА та баби біля будинку «СЛОВО». Ольга йде від завалів до невеличкої юрби, що стоїть перед зруйнованим будинком. В руці тримає замазану коробочку з-під монпансьє. Фоново чутно шепіт людей у розпачі:

«Господи, як же тепер жити?»
«З боку сімнадцятого цвинтаря летіло».
«Ти чув ці звуки? Спочатку якийсь свист, а потім реально як град, тільки металевий!»

В кінці двору стоїть автівка, до якої квапцем прямує згорблена Ольга. Рюкзак за плечима, коробочка з під монпасьє проглядається в сітці.

ОЛЬГА

(шепоче, українською, про себе)

Мамо... Ніякий то не спадок – насправді це мішень. За заслуги.

Далекий хрип діда накладається на гуркіт: "За заслуги.. всіх стерли." Знову заводиться скрегіт ланцюга, починається бій годинника декілька разів, останній зливається зі звуком вибуха. Після – тотальна тиша, коробочка у фокусі.

СЦЕНА 5:

ІНТ. ВАГОН ПОТЯГУ ІНТЕРСІТІ – ЛЮТИЙ 2022

Вагон забитий. Ольга біля вікна, рюкзак спереду, коробочка в сітці. У навушниках – гуркіт поїзда змішується з далеким хрипом: "Спецоперація... по военным объектам... денацифікація.. "

ОЛЬГА знімає навушник. Статичний план суворого обличчя.

ОЛЬГА

(зло, українською), відокремлюючи кожне слово:
Спасибо деду за победу. Суки.

Гуркіт поїзда наростає, накладається на какофонію звуків із скреготу ланцюга, бою годинника, сирен, вибухів.

СЦЕНА 6:

ЕХТ. ВОКЗАЛ У ПОЛЬЩІ – РАНОК (ЛЮТИЙ 2022)

Туман, м'яке світло. Гамір: біженці, оголошення. Ольга виходить з потяга, купує каву в кіоску, сідає на лаву спиною до тротуару. Довгий ковток – хвилина на роздум, переводить дух. Починає човгати ногою по землі, як у дитинстві – спочатку мляво. З-під землі чується наростаючий приглушений скрегіт ланцюга – дідів годинник ніби оживає. Нога човгає енергійніше, потім зло, в кінці кінців ОЛЬГА хапає палку с землі і викопує ямку.

Дістає коробочку, кладе в ямку, засипає ґрунт, притоптує. Сльоза котиться, але камера не фокусується на ній.

Камера піднімається: темна пляма землі біля лавки, де сидить Ольга, палка лежить поруч. Чистий бій годинника – як набат.

СЦЕНА 7:

ЕХТ. 17-Й ЦВИНТАР – ТРАВЕНЬ 2023, ДЕНЬ (ФІНАЛЬНА ІРОНІЯ)

Панорама пошкоджень: розорений цвинтар, могила ВЕТЕРАНА перевернута, розколота. Рештками пам'ятників та могил засіяний увесь цвинтар. Десь на обрії камера фіксує влучання в чиїсь могили і земля "перевертається" в монтажі.

ФЛЕШБЕК: фрагмент документального відео новин з оголошенням про закриті для відвідування кладовища із-за замінувань.

Вітер зносить віночок у бік хрестів, той чіпляється за хрест, який один стоїть непошкодженим. Приглушений бій годинника з-під землі: декілька разів, повільно, глухо, як останні гвіздки у труну.

FADE OUT